

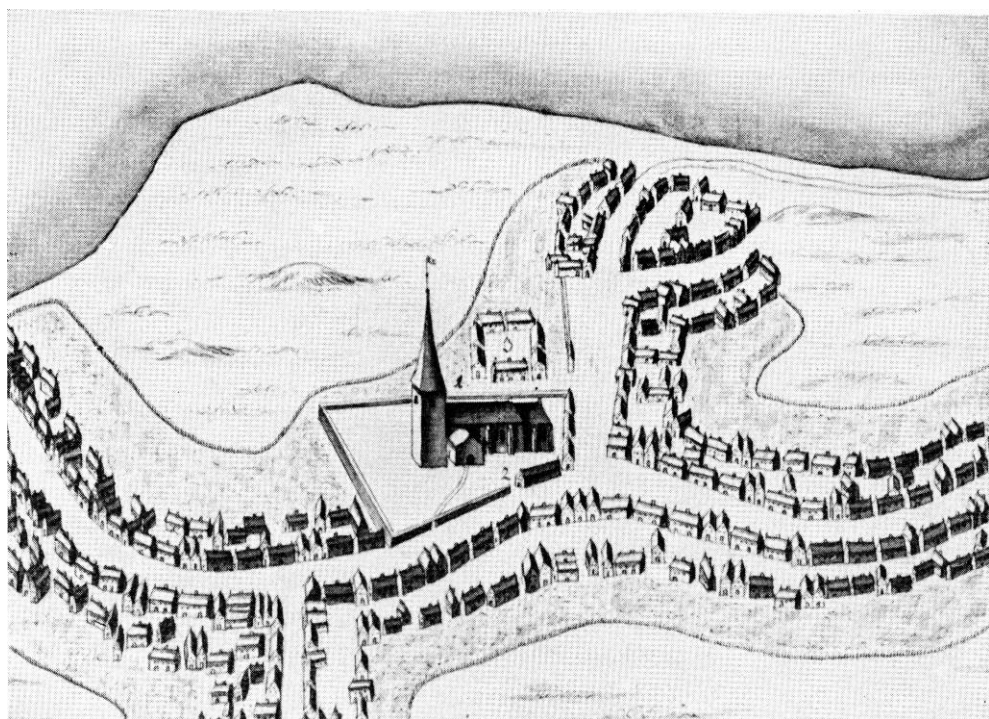

Fig. 1. Rødby. Udsnit af Resens byplan o. 1670.

RØDBY KIRKE

Rødby kirke omtales ikke i middelalderen, undtagen for så vidt der er nævnt præster i Rødby, første gang 1428. En senere præst siges at være præst i Rødby og Ringsebølle, som da kaldtes Egeby¹. 1720 disponerede staten over Rødby kirketiende til egne formål, mod at der ydedes refusion til kirken. Da denne imidlertid ikke var tilstrækkelig til dens vedligeholdelse, men staten jævnlig måtte yde tilskud til reparationer, således i årene 1726, 1733, 1769 og 1793, blev rentekammeret ved en kgl. resolution af 9. oktober 1795 bemyndiget til at modtage indtægterne af Rødby kirke mod fremtidig at vedligeholde kirken. 1851 blev tienden påny henlagt til kirken, og den denne tidligere tillagte refusion bortfaldt².

Sagnet fortalte, at en soldat, som engang stod vagt ved kirken, hvori der opbevarede ammunition, så lys på kirkegården ved dennes grænse mod havet³.

Kirken ligger ved Vestergade omtrent midt i den lille by på en snæver kirkeplads omgivet af huse, plankeværker og stakit. Tidligere dannede skolen en del af begrænsningen mod gaden (fig. 1). 1682 blev en kirkegårdsmur opført (rgsk.), formodentlig til afløsning af et kampestensdige; den havde to indgange med † *kirkeriste* (rgsk.), men forfaldt i årenes løb, og efter at der 1825 på byens marker var anlagt en ny kirkegård, som blev indviet 17. okt. 1830⁴,

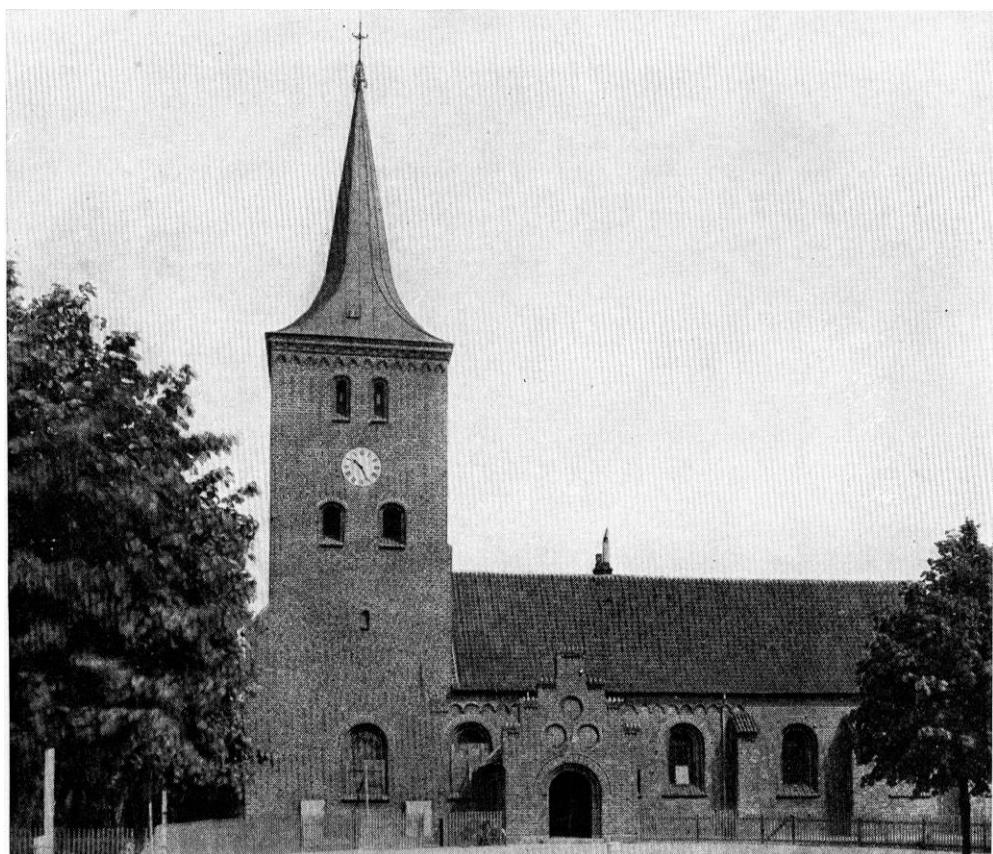

Fig. 2. Rødby. Ydre, set fra syd,

Aa. RI. 1944

blev den gamle kirkegårdsmur og dens portaler revet ned. 1793 betalte kirken 2 rdl. 2 mk. 6 sk. for en ny $\uparrow$ gabestok på kirkegården (rgsk.).

Kirken består af senromansk skib, gotisk vesttårn, kor fra 1632, nordfløj fra 1728 og moderne våbenhus, som dog har afløst et middelalderligt (fig. 3). Vest for våbenhuset har tidligere ligget et gravkapel og vistnok ved skibets nordside et lille trappehus.

Det senromanske skib er bygget af velbrændte munkesten i regelmæssigt muneskifte med mange sorte bindere. Kun mindre partier af det gamle murværk er bevaret. Tidligere fandtes flere sten med indridsede, runeliggende bomærker. Soklen er ny og har en halv stens fremspring, i den vestlige del er den fornyet sammen med tårnets i kampesten bindig med muren. Syddøren er moderne udvidet. Den tilmurede norddør er delvis bevaret; den står i et lille portalfremspring afdækket med en afrunding; over et vulstvederlag har portalen en rundbue af et halvtens stik fulgt af et løberskifte; de indre led er borte. At dømme efter den bevarede del af rundbuen har portalen haft

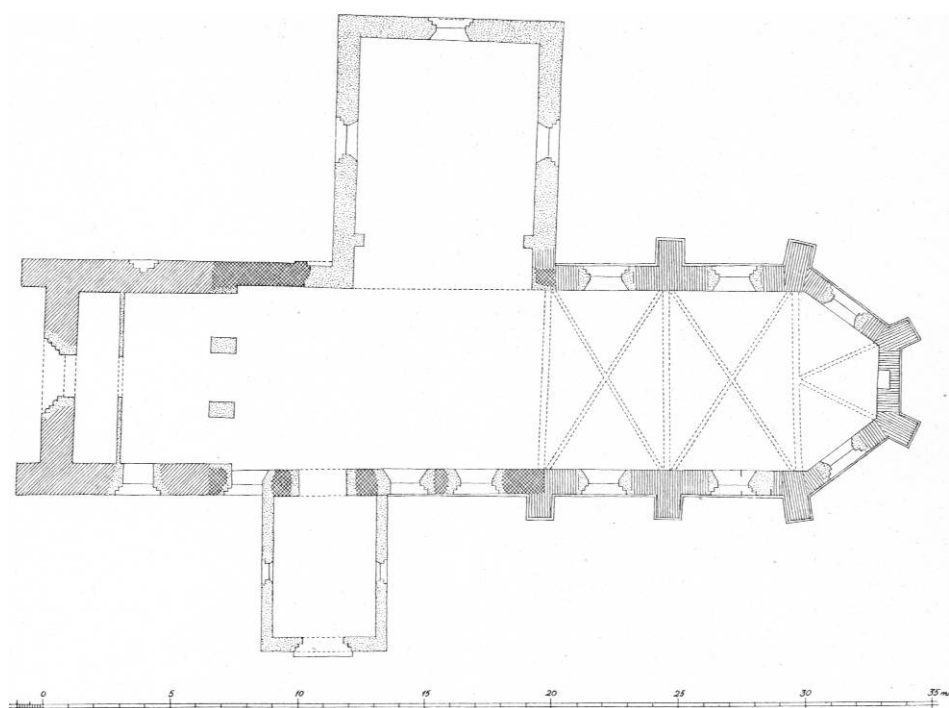

Fig. 3. Rødby. Plan. 1:300. Målt af Kunstakademiets bygningsskole 1944.

en ydre åbning på ca. 170 cm. Skibet har under den moderne gesims en buefrise med konsoller af bindere, der er profileret med rundet underkant og een eller to riller (fig. 2). Den øvre del af skibets vestgavl står synlig i tårnet. Den er muret i stående siksakforbandt over et bånd, der består af et savskifte mellem løberskifter; tilsvarende bånd markerer taghældningerne. Skibet har aldrig haft hvælv, men de nuværende svære egebjælker, som ligger med ca. 140 cm's afstand, er næppe de oprindelige.

Tilføjelser og ændringer. Tårnet har samme bredde som skibet og er bygget i sengotisk tid af munkesten i munkeskifte med mange sorte bindere, men store partier er moderne skalmuret, og soklen er fornyet i kampesten. Vestsiden har høje støttepiller i forbandt med tårnmuren (fig. 2).

Vestportalen er i sin nuværende skikkelse ny, men allerede 1834 nævnes, at den gamle dør for enden af kirken i tårnet måtte erstattes med en fløjddør (syn), og dørstedet er derfor sandsynligvis gammelt. Den tidligere spidse tårnbue er nu nedhugget. I tårnrummets sydside ses spor af et forsvundet hvælv, og det er derfor muligt, at tårnet oprindeligt har haft et udvendigt trappehus, som nu på grund af skalmuringer ikke mere kan spores. I nordsiden sidder nederst en lille, spidsbuet, mangefalset, tilmuret glug muret af lutter gule munkesten; indvendigt ses den som en dyb, spidsbuet blænding. Derover har

Fig. 4. Rødby. Detail af koret, set fra syd (s. 160).

Aa. RI. 1947

mellemstokværket til de tre sider en lille, fladbuget glug, hvoraf kun den vestre nu er åben. Klokkestokværket har to falsede, fladbuede glamhuller til hver side, over dem sidder urstokværkets falsede, fladbuede muråbninger, der i nord ikke dækkes af urskive. Det følgende og sidste stokværk er nyopført 1858 samtidig med, at tårnet fik sit slanke, ottekantede spir, hvis zinkdækning 1947 blev afløst af et kobbertag.

Tårnets middelalderlige spir omtales antagelig 1586⁵, hvor det i forbindelse med reparationsarbejder beskrives som et tegltækt pyramidespir. Det var åbenbart vanskeligt at holde spiret tæt; 1607 skyldte kirken 46 rdl. for spån, som provsten foreslog at tjære »for varigheds skyld«⁶, og 1686 blev det påny tækket med egespån (rgsk.), efter at det året før var blevet betegnet som så brøstfældigt, at nedstyrtning kunne forventes (rgsk.). 1698 »stod det og rungede, når det stormede« fordi en del tømmer var bortrådneth, og efter at denne klage var gentaget 1707 (rgsk.), blev spiret hovedrepareret 1732 for 1100 rdl. ved murermeister Chr. Friedscher, ved hvilken lejlighed tårnets murhøjde blev angivet til 16,3 m og spirets højde til 14,4 m⁷. Da spiret endelig blev helt fornyet 1858, var det et længe næret ønske, der blev realiseret, idet »almuen« allerede 1604 havde optaget 270 dlr. til et nyt spir⁶.

Koret til den romanske kirke er nedrevet og et nyt af samme bredde som

skibet opmuret i gotiske former, men af renaissancesten i krydsskifte. På sydsiden ses Christian 4.s kronede monogram i smedejern omgivet af cifrene 1632, sikkert opførelsesåret (fig. 4). Koret har tresidet afslutning med valmtag og udvendige støttepiller. I sydsidens østfag ses rester af en vistnok kurvehanksbuet præstedør. Soklen består af et halvtens fremspring med afrundet overkant. Gesimsen er fornyet og består af to små udkragninger. Indvendig ses i østmuren en lavtsiddende, rundbuet niche. Der er indbygget krydshvælv af gotisk form; ribberne har affasede kanter undtagen i krydsene. I det vestre fag sidder i ribbekrydset en lille knapformet prydelse, som vist er af stuk. Ribber og kapper går glat over i væggene, men hvælvene blev først indbygget 1690 og derefter stafferet af maleren i Nykøbing (rgsk.).

Nordfløjen er ved jerncifre og Frederik 4.s kronede spejlmonogram på østmuren dateret til 1728. Kongen havde 1726 resolveret, at tilbygningen skulle opføres af sten fra Søholt ved slotsmurermester Chr. Fritsker (Friedscher)⁸, efter at Krieger og en murermester Anders Sørensen havde udtalt sig i sagen⁹. Fløjen er bygget af små, lysrøde sten i krydsskifte. Midt på nordsiden sidder en lille dør, der gjorde tjeneste som indgang til fløjens pulpiturer og blev tilmuret, da disse blev nedtaget 1856, efter at den allerede ti år før var krævet fornyet eller tilmuret (syn). Gesimsen har tidligere været karnisformet⁹, men er fornyet sammen med den øvrige kirkes. Indvendig åbner fløjen sig i hele sin bredde, men det er usikkert, om den har gjort det fra begyndelsen. Fløjen har antagelig oprindelig haft bræddeloft, som i første fjerdedel af 1800'rne blev afløst af det nuværende pudsede loft med stor hulkehl ligesom tilfældet var i skibet, der 1824 siges at have gibsdække, »som nu er anbragt i det forrige Bræddelofts Sted«¹⁰.

Forsvundne tilbygninger. Det nuværende våbenhus er moderne, men det har afløst et ældre, utvivlsomt middelalderligt, som 1682 fik taget ombygget samtidig med, at gulvet både i kirken og i våbenhuset blev forhøjet og lagt om (rgsk.). 1691 blev der lagt »gevalt Loft« i våbenhuset (rgsk.). 1838 klages over, at våbenhuset er helt mørkt, og der stilles forslag om at indsætte et vindue (syn). Våbenhuset har i 1800'rne antagelig været brugt som ligkapel og døren til kirken tilmuret, idet man 1860 i en diskussion om kirkens adgangsforhold foreslog døren genåbnet (syn.).

Et *†gravkapel* for Jørgen Eriksen omtales 1682 (se s. 171) i et gavebrev fra hans enke, Marta⁸; i en reparationsregning fra 1705 omtales det som en virkelig bygning med egebjælker og spær⁹, og det er antagelig dette kapel, der 1816 omtales som et begravelseshus ved den vestre side af våbenhuset; det var på dette tidspunkt meget brøstfældigt (syn).

En opgang fra kirkegården til pulpituret omtales første gang 1855 med udtrykkelig fremhævelse af, at det ikke drejer sig om det pulpitur, der ønskes

borttaget, nemlig i nordfløjen, og altså må være et pulpitur i vestenden af kirken (syn). 1860 udtales, at pulpituropgangen er helt forfalden og rådden, og at hele den udbygning, hvori trappen er anbragt, vansirer kirken. Det foreslås, at udbygningen skulle nedrives, og at der atter skulle indsættes et fag vinduer i den gamle vinduesåbning, hvorigennem indgangen var ført. Det er ikke helt klart, hvad der menes hermed, sandsynligvis drejer det sig om et *†trappehus* af bindingsværk på nordsidens vestlige del.

Kirken har fået sit nuværende udseende ved en hovedstandsættelse 1889. Ved denne lejlighed blev der indsat store, ensartede vinduer i hele kirken, og våbenhuset blev helt fornyet. Kirken står nu med røde mure og tegltag. I våbenhuset ligger et gulv af gule fliser, i den øvrige del af kirken består gulvet af gule mursten.

Tagværket over skibet er gammelt, af eg og med mærker efter lange spærstivere; nummereringen er udført med økse eller et smalt stemmejern. Over koret står en kompliceret tagstolskonstruktion, der er af fyr ligesom de øvrige tagværker.

INVENTAR

Alterbordet er et glat, egetræsmalet fyrretræspanel.

† Alter klæder. 1) Nævnt 1594, af rødt fløjls til en værdi af 40 dlr., skænket af Rasmus Jørgen¹¹. 2) Nævnt 1692, af rød trip (uldtøj med rendegarn af hør) med guldkniplinger og silkefrynses. 3) Nævnt 1796, af atlask med guldkniplinger, broderet krucifiks og givener Lars Jacobsen Ziir og hustrus initialer (sml. s. 168). 4) 1783, af karmoisinrødt fløjls, forfærdiget i København (rgsk.).

Altartavle (fig. 5 og 6) fra 1610—20, beslægtet med altartavlen i Nykøbing kirke (s. 218), men ringere i udførelsen. Storstykket har tre felter flankeret af dydehermer, som forestiller troen (kors og kalk), håbet (anker), kærligheden (barn) og retfærdigheden (sværd og vægt). Hermerne har ophængte våben på de beslagværksprydede skafter og står på svungne postamenter med beslagværk, der indfatter en halvkugleformet sten. De to storsøjler, der bærer den forkrøppede gesims' midtfremspring, har korinthiske kapitæler og prydbælter, hvis rulleværkskartoucher indrammer to dygtigt skårne dyder, klogskaben med spejl og jordklode (fig. 6) og styrken med søjle. Altartavlens postament med de glatte felter er nyere. Den stærkt fremspringende, forkrøppede gesims består af flere profilerede led; det kraftigste er en beslagværksprydet vulst. Yderst på gesimsen står to drejede spir. Over den midterste, fremspringende del af gesimsen hæver sig et baldakinagtigt topstykke, hvis gesims og topgavl bæres af tre fremoverbøjede figurer, Frelseren flankeret af engle med basuner, krone og dokument med syv segl (Johannes åbenbaring). Under topgesimsen,

Fig. 5. Rødby. Altertavle (s. 161).

O. N. 1943

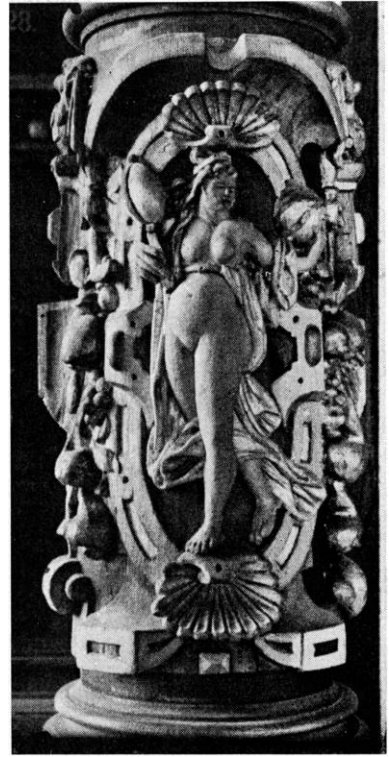
der har vulst med tungebort og bærer to drejede topspir yderst, er der udsavede hængestykker mellem figurerne. Øverst afsluttes tavlen af en lav rulleværksgavl med to modvendte, hvilende kvindefigurer, tålmod med lam og mådehold med vinkande. Mellem figurerne er der et drejet topspir. Storvingerne, der består af rulleværk med nøgne figurer, frugtbundter og øverst et hestehoved, har på midten inderst to kvadratiske felter med ejendommelige relieffer af døden; til venstre sammen med en kvinde med overflødighedshorn, til højre med en dreng og en olding. Postamentvingerne har buster af mænd med plumpe ansigter omgivet af rulleværk; de små topvinger prydes af frugtbundter.

I storfeltet sidder et maleri på lærred af Kristus, Martha og Maria, sig-

neret A. Dorph 1893; det oprindelige alterbillede af nadveren, på træ, er nu ophængt på tværskibets nordvæg i samtidig ramme med beslagværk og runde bosser. Nye indskrifter med gylden fraktur i sidefelterne og midterste postamentfelt og ny, broget staf-fering.

†*Altertavle*, nævnt 1692 og 1698 (rgsk.), hvortil tre sengotiske *relieffer (fig. 7—9), fra o. 1520, nu i Maribo stiftsmuseum, rimeligvis skal henføres. Reliefferne, 0,35 x 0,45 cm, der oprindelig må have haft deres plads i en nordtysk fløj altertavle, forestiller scener af Kristi lidelseshistorie, tilfangetagelsen i Gethsemane, Kristus for Pontius Pilatus og hudstrygningen. De groft skårne relieffer er broget stafferet, rimeligvis på grundlag af oprindelige farver.

Altersølv. Kalk (fig. 10) fra 1769, 24,5 cm høj. Sekstunget fod, forneden med kraftig vulst mellem profiler, sekskantet skaft med nedhængende, streggraverede tunger ved overgangen til foden, stor, seksdelt knop og lavt bæger, der foroven er svejet udad. På siden af bægeret står med kursiv i graveret rokoko-kartouche: »Rødbye Kierkes Kalk og Disk omgiort Ao 1769«. Samtidig *disk* med cirkelkors og graverede rocailler på randen; utydeligt mestermærke for Niels Pihl, København (Bøje s. 90). †*Kalk* fra 1466. Om foden skal have stået: »Her Helle Abe Andersøn«(!) med »Munche Bogstaver« (minuskier) og over årstallet var afridset en træsko (!) samt »bedre frem« et krucifiks i støbt sølv med en indfattet glasperle. På bægeret stod: »Ihesus« (præsteindb. 1756). Det er muligvis samme kalk, som 1769 omgjordes af guldsmed Niels Pihl (sml. ovenfor). †*Kalk* af guld (!) og †*disk*, nævnt 1692; muligvis de samme, som omgjordes 1704 (rgsk.). †*Kalk* fra 1580, se sygekalk. *Oblatæske* fra 1714, 7 cm høj, cylinderformet. Låget har profileret kant med en bladkrans langs randen og versalindskriften: »Den[n]e Eske forerris af Peter Gise og Hustrue til Rødbye Kircke til en Ihukommelse efter dennem 1714«; mestermærke for Daniel Harder, Maribo (Bøje 2014). †*Vinkander*. 1) 1594, af sølv¹¹. Muligvis den samme, på tre pægle, som omtales 1692, og som 1727 repareredes af Daniel Harder i Maribo og 1778 på grund af brøstfældighed solgtes til guldsmed Niels Pihl i København (rgsk.). 2) Nævnt 1858 (syn). †*Dække* til kalk

O. N.1943

Fig. 6. Rødby. Detail af altertavlen (s. 161).

O. N. 1943

O. N. 1943

O. N. 1943

Fig. 7—9. Rodby. *Relieffer fra sengotisk altertavle (s. 163).

og disk af rødt atlask, guldbaldyret, skænkedes 1721 af Anniche salig Lauritz Ziirs (rgsk.).

Sygekalk, sammensat af dele fra forskellige tider. Ældst er knoppen, som er et fint, sikkert oprindelig verdsligt renaissancearbejde, hidrørende fra den *†kalk*, som ifølge præsteindberetning 1756 på foden bar indskriften: »Anno 1580 gav Johanne Michels denne Kalch, halv Parten til Rødbye og Ringsebølle Kircher, Gud til Ære«. Den bevarede knop har i et udhævet rankeslyng vingede englehoveder og på over- og undersiden tre cirkulære portrætmedailjoner, hvis navne er angivet med versaler: »R. Ester. Rex Paris. Hector«. Den runde fod, med fodplade, er fra 1770, da det gamle »Sognebudstøg« repareredes af Niels Pihl, København (rgsk.). Bægeret er nyere. *Disk*, glat, med cirkelkors. *† Sygekalk* og *-disk* fra 1594, da Jacob R. på Femern gav 12 dlr. til kalk og disk »at besøge syge med¹¹«. *† Vinflaske* med oblatgemme anskaffedes 1770, da kalken blev omgjort hos guldsmed Niels Pihl (rgsk.). *† Oblatæske* fra 1580, med indskriften: »Testamentum Jacobi Andreæ et Filii ejus, Andreæ Jacobi in usum Ecclesiæ Rødbye 15. . .« (. . . af Jacob Andersen og hans søn Anders Jacobsen til brug for Rødby kirke). Læderbetrukket, fløjlsforet træetui til kalk og disk, sikkert det samme, som anskaffedes 1770 (rgsk.).

Alterstager (fig. 11) fra o. 1600, 44 cm høje. Klokkeformet fod og stærkt profileret skaft med kugleformet led. Flad lyseskål og lysetorn af jern. På foden graverede versaler: »Svend • Michelsøn • Winter • HB. Lucia • Bormesters • Lubeck« under bomærke.

† Messehagler. 1) 1545, købt af abbedissen i Maribo for 11 dir.¹². 2) 1680, af rødt fløjls med guldkniplinger og silkefoer (rgsk.). 3) 1783, forfærdiget i København af carmoisinfløjls med guldgalloner (rgsk.).

Alterskranke, af smedejern, skænket 1749 af sognepræsten hr. Søren Jacob Eilertsen (rgsk.). I de fire rektangulære yderfelter findes symmetrisk rankeslyng og i midtfelterne kronede, forgyldte spejlmonogrammer for sognepræsten og hans hustru Margrethe Lund.

Fonte. 1) 1858, af sandsten¹³. 2) Anskaffet 1830, af træ. Vaseformet kumme

O.N. 1943

Fig. 10. Rødby. Alterkalk 1769 (s. 163).

O. N. 1943

Fig. 11. Rødby. Alterstage (s. 164).

med festons på siderne, tandsnitliste foroven og lavt låg med knop. Stafferet med grå og gul marmorering.

† *Fonte*. 1) Af sten og sikkert middelalderlig; fandtes 1692 i to stykker på kirkegården (rgsk.). 2) Af træ, lille; nævnt 1692 og stafferet 1698 (rgsk.).

Dåbsfade. 1) Sydtysk arbejde fra o. 1575; i bunden bebudelsen i minuskelt-bort. På randen er graveret to alliancevåben for Jørgen Daa til Snedinge og Kirsten Beck, samt årstallet 1606. Desuden står med versaler navnene R. H. S. Snæring og C. W. D. Randorph for sognekapellanen ved Rødby kirke og hustru, som 1702 skænkede fadet til kirken (rgsk.). 2) Nyere, af tin, fladt, med profileret kant. På randen: »Rødby Kirke 1865«. Et † *dåbsfad* var 1769 så dårligt, at det ikke kunne loddess (rgsk.).

† *Korgitter*, om et skillerum mellem koret og kirken »med vredne Piller og flammede Lister« blev 1679 fortinget med Lucas snedker i Seddinge og Peiter snedker i Rødby for 46 dlr; det blev stafferet 1681 af mester Johan Fox (rgsk.). Danske Atlas¹⁴ omtaler et »Tralværk ved Choret« med Chr. 4.s og Fr. 4.s navnetræk og årstallene 1632 og 1728. Herfra stammer muligvis de to ca. 65 cm

Fig. 12. Rødby. Prædikestol (s. 166).

O. N. 1943

høje, egetræsmaledede *evangelistfigurer, Lukas og Markus fra o. 1700, som nu findes i stiftsmuseet i Maribo.

Prædikestol (fig. 12) fra o. 1580. Stolens fire fag flankeres af spinkle søjler med akantusprydbælter, kannelerede skafter og korinthiserende kapitæler. Arkaderne har kannelerede pilastre med listekapitæler og -baser, profileret bueslag med tunget tandsnitliste langs undersiden og englehoveder eller treblade i buehjørnerne. I frise- og postamentfelter står latinske indskrifter med reliefversaler: Deut. 6, 3; Marc. 13, 33; Luc. 11, 28; Johs. 20, 29. Postamentfremspringene har smalle fyldinger. Nye, profilerede og forkrøppede gesimser, ny underbaldakin og opgang, men ingen himmel. † Opgange. 1) 1679, af fyrretræ (rgsk.). 2) 1753, skænket af Hans Mackeprang og hustru Johanne Marcusdatter Willer (rgsk.). † Himmel, nævnt 1682 (rgsk.). 1747 anskaffedes en † »Slagklap, hvor på Sognepræsten for Svagheds Skyld sidder« (rgsk.). Prædikestolen står nu med renset træ og lidt guld. Stolen flyttedes 1682 og 1728 på grund af den ny tilbygning midt ned i kirken, hvor den endnu findes (rgsk.).

O. N. 1943

O. N. 1943

O. N. 1943

Fig. 13—15. Rødby. Klingpunge 1722 (s. 168), 1752 (s. 168) og 1725 (s. 168).

† *Timeglas*, nævnt 1692 og 1698, med fire glas i messingfatning (rgsk.). *Stolestaderne* er nye, men der er bevaret to paneler fra 1700'rne. Det ene, med fyldinger og flammelister, findes øverst i kirken, det andet ved opgangen til prædikestolen.

1682 anskaffedes for 102 dlr. 41 nye † *stolestader*, der 1728 flyttedes og forandrede. 1729 blev den nye og nogle gamle kirkestole anstrøget af Johan maler (rgsk.).

† *Skriftestole*, nævnt 1698, da de stafferedes, og 1728, da begge skriftestolene blev forhøjet, samt 1774, da hr. Schades skriftestol indklædtes et panel (rgsk.).

† *Skabe*. 1692 nævnes tre indmurede skabe i koret, 1698 to i koret, to uden koret samt i våbenhuset og tårnet, og 1728 skænkede Hans Jørgen Mackeprang, borger og tobaksspinder, et malet skab til at hænge pengetavlerne i (rgsk.).

† *Pulpiturer*. 1) Nævnt 1719 (rgsk.).

2) 1736 udstedtes skøde til Mackeprang på det på hans egen bekostning opbygte ny pulpitur i den ny kirke. Han selv fik den ene stol, de to andre blev udlejet. 1854 måtte dette pulpitur enten nedtages eller overdelen afskæres (rgsk.).

3) 1855 nævnes et pulpitur, hvortil der var opgang fra kirkegården (rgsk.). *Orgel* fra 1858¹⁵.

† *Orgel*, nævnt første gang 1666, da der ansattes en orgelmester; 1681 stafferedes orgelet af mester Johan Fox, og 1768 repareredes det af orgelbygger Jacob Kretzschmer for 60 rdl.; 1772 blev det malet under neden af Gotlib Berns fra Orrebye og 1796 repareret af orgelbygger Wroblewsky for 23 rdl. og atter 1812 af snedkermester Johan Willer (rgsk.).

† *Pengeblok*, jernbundet, nævnt 1692 (rgsk.).

Klingpunge. 1) (Fig. 13) 1722. Rød fløjlsprung med sølvtrådsbroderi og perlestikning, der forneden ender med en kvast af sølvtråde. På den ene side findes et broderet spejlmonogram ALZ og derunder initialerne SW samt årstallet 1722. Pungen er fæstet til en ring af sølv, hvorpå står indprikket med skriveskrift: »Laurtz. Jacob Søn Ziir. Anniche Peters Datter Viller har ud lauet denne i Søe Nød til de Fattige«. Samtidig drejet, rødmalet stang, hvis klokke nu er forsvundet.

2) (Fig. 15) 1725, cylinderformet sølvbeholder med konveks bund, smykket med båndakantus-ornamenter i drevet arbejde. Foroven og forneden samt på bunden er der båndværk på punslet baggrund og midt på sidefelterne blomsterbuketter ophængt i bånd. Indvendig er beholderen foret med gult fløjl. Foroven, langs randen, står indprikket med skriveskrift: »Denne Kierke Taulle err foræret af Hans Jørgen Machepang Gud til Ære og Kiercken til Pryt A: 1725 d. 20 Augt.«. Det sortmalede, glatte skaft sidder i en lang, ottekantet fatning, hvortil der er fastgjort en lille klokke.

3) (Fig. 14) 1752, af kbh. prøvesølv, formet som en beholder med skrå sider i knækket arbejde, oprindelig med en knop under bunden. Den er smykket med udhamrede og punslede, forgyldte rocailler; i hverandet felt langs randen indprikket skriveskrift: »Foræret til Rødbye Kirche af Anna Maria Lundt H:Mag : Sidenborgs d. 13 Juny 1752«. Drejet mahogniskaft i sølvfatning med lille klokke; mestermærke for Sivert Thorsteinsson (Bøje 409).

Tre *†klingpunge* nævnes i rgsk. 1692. 1) Af rødt fløjl med sølvklokke. 2) Sort, med messingklokke. 3) Af grønt fløjl med bjælde.

Lysekroner. 1) (Fig. 16). Fra slutningen af 1500'rne. 2 x 12 ~-svungne lysearme med delfinhoveder og små pyntebøjler med stregornamenter. Den stærkt profilerede stang har en lille hængeskugle, der sikkert har erstattet et oprindeligt løvehoved. Topfiguren er en flakt ørn. På kuglen graverede versaler: »Denne Lyse Crone hafver Simmen Christensøn med sin kiere Hustrue Marta Peders Daatter foræret til Kierchen til Prydelse offver hendis salig Mand Jørgen Erichsen til Afmindelse for sin Begrfvelse (!) Anno 1681«. Ophængt midt i kirken i snoede jernstænger.

2) Fra begyndelsen af 1700'rne. To rækker spinkle, S-svungne lysearme og prydbøjler, der ender i klokkeblomster, stor hængeskugle med drueklase og en due som topfigur. På kuglen graverede versaler: »Anno 1733 dend 23 December er denne Lysekroner Gud til Ære og Kirken til Prydelse foræret af os da her i Rødbye værendes Schippere navnlig Rasmus Brule, Laureds Henrichson, Jacob Ottoson, Erich Jørgensen Willer, Peder Madsøn Kølle og Rasmus Pedersøn«. Oprindelig ophængt i »den ny Kirke«, dvs. tilbygningen mod nord (rgsk.), nu øverst i skibets midtergang.

†Lysekroner, nævnt 1692, med 12 piber i to rader (rgsk.).

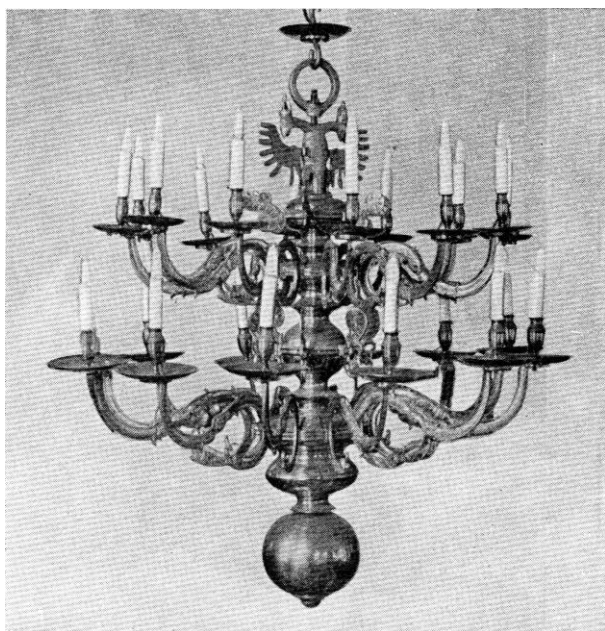

Fig. 16. Rodby. Lysekrone (s. 168).

O. N. 1943

Lysearm, o. 1600, ~-svunget, med rundt profileret led på midten, rimeligvis arm fra † lysekrone. På væggen ved prædikestolen.

Kirkeskibe. 1) O. 1650, fregat, af hvilken dog kun skroget er gammelt. Indskrift med skriveskrift: »Ao 1741 d. 17 Marti Renoverit af os som Bekostede det andet Ny Skib«, ved hvilken lejlighed rigningen rimeligvis fornyedes.

2) 1741, fregat. På siden indskrift med kursiv: »Anno 1741 d. 17 Martii Blev dette Skib Foræret Kirken til Prydelse af Jørgen Eriksen Willer, Jens Markusøn Willer, Lars Otteson, Peder Brabant, Lars Henikson, Jacob Otteson, This Marthisøn, Erik Jørgensøn Willer, Albret Boye, Hans Zier, Søren Winter, Hans Eriksøn og Johan Jeppesøn«. Begge skibe er ophængt i nordre tilbygning.

Tårnur, nyt. † *Sejerværk* repareredes 1679 af Hans sejermager i Nykøbing, og 1681 gjorde Lucas snedker en solskive, som stafferedes af Johan Fox. 1692 nævnes et sejerværk med en lille klokke, 1724 malede Johan Harder i Nykøbing en solskive med farver og guld, og 1755 anskaffedes et nyt sejerværk (rgsk.).

Klokker, senmiddelalderlige. 1) Uden indskrift, tv. 112 cm (Uldall 134).

2) Med et minuskel »k« i skriftbåndet om halsen og et »v« på slagringen. Tv. 80 cm (Uldall 282).

† *Ligbåre*, skænket 1729 af Jørgen Erichsen Willer (rgsk.).

O. N. 1943

Fig. 17. Rødby. Epitaf 1621 over Erik Jensen (s. 170).

GRAVMINDER

Epitafier. 1) (Fig. 17) 1621. Tolder Erick Jensøn, død 8. maj 1620. Storfeltet består af en listeindrammet fylding, flankeret af to kraftige, korinthiske søjler med beslagværksprydbælter; derunder postament med beslagværksprydet vulst med bosser og under søjlerne konsoller med løvehoveder og spiraludtrukne sider. Mellem konsollerne er et glat postamentfelt og herunder et udsavet hængestykke med en kartouche, der indfatter et vinget englehoved. Gesimsen har en glat frise og profileret tandsnit. I topstykket findes en mindre, glat arkadefylding, hvis pilastre er uden kapitæler, og hvis bueslag prydes af bosser. Arkadefyldingen flankeres af en mandlig og en kvindelig herme med volutarme. Gesims som storfeltets og derover trekantgavl. Udsavede vinger, storstykkets med beslagværk, topstykkets med frugtbundter og rulleværk. Storfeltets maleri på træ forestiller Kristus på korset mellem fem knælende mænd til den ene side og fem kvinder til den anden¹⁷. I toparkaden

den opstandne Kristus. Tavlen er opmalet i nyere tid på grundlag af den oprindelige renaissancestaflering¹⁸. Indskrifter med gylden fraktur. I postamentfeltet står gravskriften, i stor- og topstykernes frisefelter Johs. 6 og 14 og i gavlfeltet årstallet 1621. På nordre tilbygnings nordvæg.

2) 1653. Knud Knudsen Nebbelundt, sognepræst i Rødby i een måned, død 9. okt. 1650, 27 år gl. og begravet under alterfoden. Epitafiet er bekostet af den afdødes søster og svoger, sognepræst Christen Andersen Arrøbo til Nebbelund og Sedinge og hustru Anne Knudsdatter. Oval tavle af punslet messing, 80 x 65 cm, med flammert rammeliste og øverst et støbt krucifiks mellem to små engle. Indskrift med versaler. I skibet over våbenhusdøren.

Gravsten. 1) 1670. Rød, ølandsk kalksten, 150 x 90 cm, med indhuggede versaler: M. G. D. og årstallet 1670. Udvendig på tårnets sydside.

2) O. 1741. Jørgen Ericsøn Wilier og hustru Else To[m]es[datter, begravet 21. april 1741. Grå kalksten, 140 x 100 cm, med fordybede versaler. Udvendig på tårnets sydside.

† *Begravelse*, nævnt 1682, tilhørende Marta, sal. Simon Christensens første mand, Jørgen Eriksen¹⁶ (se bygning s. 160).

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1679—1734, 1679—1769 (kirkeinspektionsarkivet, LA) 1683—1862 div. år, 1694—1720 div. år, 1703—96 (stiftsøvrighedsarkivet, LA) 1796—1822, 1822—40 (RA). — Synsprotokoller 1803—61 (provstearkivet, LA), biskop Blochs visitatsbog for Fyns stift 1786—1803 (afskrift i LA), Rødby kirkeinspektions protokol 1820—50 (kirkeinspektionsarkivet, LA). — Jordebog over Halsted og Ålholm amter 1698; dokumenter og breve for købstæderne 1574—1761 div. år; indkomne sager købstædernes kirker og skolevæsen vedk. 1804—44 (stiftsøvrighedsarkivet, LA). — Extract over Fyens og Lålands stifters historiske ting (Thottske saml. 727 og 730, 2: o, Kgl. Bibl.). Antiquiteter ved Langelands kirker og hvad der vides om præsterne, som der haver været, som og ved Lollands og Falsters, samlet med møje af Jacob Bircherod, Thom. Fil. 1732 (Ny kgl. Saml. 409, Kgl. Bibl.). — Museumsindberetninger af Magnus-Petersen og Engelhardt 1880, Aa. Roussell (bygning) 1947 og O. Norn 1943.

S. Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 39 f. (NM) — V. Koch: Notesbog I, 69 (NM). — Holms samling (LA).

P. Petersen: Byen med de tre Havne, i ÅrbLollFalst. 1915. S. 82ff. — C. C. Haugner: Rødby Købstad og Fuglse Herreds søndre Del. 1928. S. 42 ff.

Historik. ¹ Rhode: Samlinger til Lollands og Falsters Historie, ved J. J. F. Friis. I, 495. ² Henning Matzen og Johs. Timm: Den danske Kirkeret. 1891. S. 663. ³ Danske Sagn II, 2. S. 77.

Bygning. ⁴ Lolland-Falsters stiftstidende nr. 83. ⁵ Kirkehist. Saml. 3. R. VI, 482. ⁶ Extract over Fyens og Lålands stifters historiske ting. ⁷ ÅrbLollFalst. 1905. S. 82—109. ⁸ Holms saml. ⁹ Dok. og breve 1574—1721. ¹⁰ Kirkeinspektionens protokol 1820—50.

Inventar. ¹¹ Extract over Fyens og Lålands stifters historiske ting. ¹² Bircherods saml. 1732. ¹³ Haugner s. 49. ¹⁴ III, 305. ¹⁵ Haugner s. 46. ¹⁶ Hofman: Foundationer VI, 24. ¹⁷ D. M. P. IX, 194. ¹⁸ Konserveret 1948 af N. J. Termansen.